plytų degimo krosnis (vad. V. Šimėnas) (žr. *ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 255–261).

Kartografiniai šaltiniai rodo, kad dabartinės A. Vienuolio ir Lelevelio gatvių teritorijoje stovėjo keli pastatai, pažymėti 1798, 1808, 1837, 1840 ir 1938 m. miesto planuose. Tankiau buvo užstatyta teritorija, esanti šalia Vilniaus g. bei į P nuo žvalgomųjų tyrinėjimų teritorijos – dabartinės Žemės ūkio ministerijos pastatų vietoje ir šalia jų.

2005 m. tyrinėjimų metu aptiktas nuo 40 cm iki 3 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVII–XX a. Sluoksnio archeologinė vertė bei išlikimo laipsnis skiriasi. Ankstyviausi ir geriausiai išlikę kultūriniai sluoksniai koncentruojasi arčiau Vilniaus gatvės (šurfai 5, 7, 8, 9, 10). Šioje vietoje pastebimas tankesnis užstatymas, kurį atspindi ir kartografiniai duomenys. Ankstyviausias mūrinis užstatymas datuojamas XVIII a. Jis koncentruojasi arčiau Vilniaus g. Sklypo V dalis pradėta užstatyti tik XIX a. antrojoje pusėje – pabaigoje. Tuo metu statyti tiek mūriniai, tiek ir mediniai pastatai, kurie apytikriai buvo orientuoti J. Lelevelio gatvės kryptimi. Teritorijoje buvę pastatai nugriauti XX a. antrojoje pusėje.

Žvalgomųjų tyrinėjimų metu rasta XVIII–XIX a. stiklinių indų, metalo dirbinių liekanų, plokštinių koklių ir buitinės keramikos fragmentų.

TEST INVESTIGATIONS AT THE J. LELEVELIO STR. / A. VIENUOLIO STR.

In 2005 at the planned location of an underground parking lot 13 test pits covering the total area of 48 m^2 were excavated. The cultural layer discovered was 0.4 m to 3 m thick and dated to the 17th – 20th century. The earliest and the best-preserved cultural layers were concentrated in the E part of the plot. Here a more compact building pattern was established. It was reflected in the cartographic materials as well. The earliest masonry buildings dated to the 18th century. Building in the W part of the plot started only in the second half and/or end of the 19th century. During the survey fragments of the 18th – 19th century glass vessels, metal items, flat stove-tiles and household pottery were found.

ŽVALGOMIEJI TYRINĖJIMAI LYDOS G. 3

Linas KVIZIKEVIČIUS, Saulius SARCEVIČIUS

2005 m. LII MTS vykdė žvalgomuosius tyrinėjimus ir žvalgymus Lydos g. sklype 3. Jie buvo atliekami sklypo V dalyje, šalia garažų, kurių vietoje buvo planuojama atstatyti senus pastatus, nugriautus po Antrojo pasaulinio karo. Tyrinėjimų tikslas – nustatyti kultūrinio sluoksnio bei buvusio užstatymo chronologiją. Tame pačiame kieme, šalia Žemaitijos g. esančio namo buvo vedamos požeminės komunikacijos senų trasų vietoje. Tranšėjos kasimo vietoje atlikti archeologiniai žvalgymai.

Dabartinis sklypas Lydos g. 3 suformuotas buvusioje Vilniaus miesto 360 posesijos vietoje ir yra dabartinio Vilniaus senamiesčio 62 kvartale. Kvartalas formavosi istoriniа-

me miesto branduolyje, greta miesto gynybinės sienos. Jau XVIII a. šis kvartalas beveik visas buvo užstatytas mūriniais pastatais. Didelę dalį teritorijos (4 gretimus sklypus) XVIII a. supirko K. ir M. Paškevičiai. Suformuota 360 posesija tęsėsi nuo Lydos iki dabartinės Žemaitijos g. 1812 m. posesija jau priklausė mėsininkui L. Moišeševičiui. XIX a. pirmojoje pusėje sklype vyko statybos darbai, kurių metu buvęs trumpasis kiemo korpusas pratęstas iki posesijos P ribos ir suformuotas naujas sklypo užstatymas, išlikęs iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos.

Sklypas ir jo aplinka archeologiškai tyrinėta ne kartą. Gretimame Lydos g. sklype 5 aptiktas nuo 2 iki 3,2 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio žemiausias horizontas datuojamas XIV a. antrąja puse. Lydos g. sklype 3 inžinerinių komunikacijų klojimo vietoje iki 1,5 m gylio fiksuoti suardyti kultūriniai sluoksniai, o 70 cm gylyje aptiktas akmenimis grįstas kiemo paviršius. Gretimame sklype Žemaitijos g. 6 aptiktas 2,8–4,2 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio žemiausias iki 50 cm storio horizontas datuojamas XIV a. antrąja puse ar pabaiga. To paties laikotarpio žemiausias horizontas aptiktas ir Žemaitijos g. sklype 8. Ten aptiktos medinių pastatų liekanos bei ūkinių duobių fragmentai. Archeologinių tyrinėjimų duomenys rodo, kad sklypas ir jo aplinka pradėti apgyvendinti XIV a. Tam neprieštarauja ir rašytinių šaltinių duomenys. Šiame rajone XIV a. buvo Vilniaus seniūno ir vokiečių bendrijos vyresniojo Hanulo (Hanso) valdos, kurias jis 1392 m. dovanojo pranciškonams.

2005 m. žvalgomųjų tyrinėjimų metu šalia numatomo griauti garažo PR kampo buvo iškastas 6,5 m^2 ploto šurfas. Fiksuotas iki 2,8 m storio 6 horizontų kultūrinis sluoksnis. Aptiktos pastato, stovėjusio iki Antrojo pasaulinio karo, pamatų liekanos. Pamatas buvo iki 1 m pločio (išlikęs 1,8 m aukščio), mūrytas panaudojant plytas. Nustatyta, kad siena statyta dviem etapais (pirmasis – ne vėliau kaip XVIII a., antrasis – XIX a.).

Kasant tranšėją žvalgytas 42 m^2 dydžio plotas. Iki projektinio 1,4 m gylio fiksuoti du kiemo grindinių lygiai (20–30 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus – XIX–XX a., 0,5–1,1 m gylyje – XVIII–XIX a. pradžios). Žemiausias kultūrinio sluoksnio horizontas (žvalgyta ne iki įžemio) datuojamas XVII a.

Žvalgomųjų tyrinėjimų ir žvalgymų metu aptikti 76 radiniai, datuojami XVI–XVIII a. Didžiausią jų dalį sudaro buitinė keramika: ąsočių, lėkščių, puodų ir jų dangtelių fragmentai. Be jų, aptikta plokštinių koklių, puoštų cherubinu, stilizuotu augaliniu ir geometriniu ornamentu, fragmentų, datuojamų XVII a. Taip pat rastas čerpės fragmentas bei 6 stiklo dirbinių liekanos (lango stiklo plokštelės fragmentas, butelių ir vazelės dugnų fragmentai).

Apibendrinant žvalgomųjų tyrinėjimų ir žvalgymų rezultatus, svarbu pažymėti, kad sklype susiformavęs intensyvus kultūrinis sluoksnis su XVIII a. mūrinių statinių fragmentais ir gausiais buitinės ir statybinės keramikos dirbiniais.

TEST INVESTIGATIONS AT THE LYDOS STR. 3

In 2005 testing and surveying was performed at the plot located at the Lydos Str. 3. During the test insvestigations a test pit of 6.5 m^2 was investigated and a trench of 42 m^2 was surveyed. Structural remains of a masonry building were discovered. It was established, that the building had been built in the

18th century and reconstructed in the 19th century. An up to 2.8 m thick cultural layer was found to be formed in the plot. Two yard surface horizons were established. Household pottery shards made the most numerous group of the finds. Constructional ceramics items were found as well: there were stove-tiles, a roof-tile fragment and fragments of glass items. The finds dated to the 16th – 18th century.

ŽVALGYMAI TOTORIŲ G. 22

Linas KVIZIKEVIČIUS, Saulius SARCEVIČIUS

2005 m. LII MTS ekspedicija vykdė žvalgymus Vilniuje, Totorių g. sklype 22. Vienoje iš namo patalpų pamatų tvirtinimo darbų metu 6,5 m² plote buvo atliekami žemės judinimo darbai. Be to, į pastatą buvo klojamos 13 m ilgio komunikacijos. Darbų metu kasta tranšėja. Iš viso žvalgymų metu stebėti darbai 15,6 m² dydžio plote.

Sklypas 22 iki šiol archeologiškai netyrinėtas, tačiau žvalgyti ir tyrinėti gretimi sklypai. 1996 ir 1997 m. vykdyti tyrinėjimai Totorių g. sklype 18. Jų metu aptiktas iki 3,2 m storio kultūrinis sluoksnis. Ankstyvasis kultūrinio sluoksnio horizontas datuojamas nuo XVII a., tačiau rasta ir ankstesnio laiko pavienių radinių: XVI–XVII a. statybinės ir buitinės keramikos bei viena XV a. puodo šukė (žr. R. Žukovskis, Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Vilniuje, Totorių g. 18. Ataskaita. 1996, *LIIR*, f. 1, b. 2436; R. Žukovskis, Žvalgomieji archeologiniai tyrimai Vilniuje, Totorių g. 18. Ataskaita. 1997, *LIIR*, f. 1, b. 2644). 2004 m. atlikti žvalgomieji tyrinėjimai sklype 20. Jų metu ištirti 2 bendro 10,8 m² ploto šurfai. Fiksuotas iki 2,3 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio apatinis horizontas datuojamas XVII a. viduriu (žr. L. Kvizikevičius, 2004 m. archeologiniai žvalgomieji tyrimai Vilniuje, Totorių gt. sklype Nr. 20. 2004, *LIIR*, f. 1. b. 4365).

Didžiausios apimties kasinėjimai namo 22 aplinkoje buvo atlikti 2003 m. Kaimynystėje esančiame sklype L. Stuokos-Gucevičiaus g. 11 buvo ištirtas 775 m² dydžio plotas, aptiktos XVII a. antrojo dešimtmečio medinio užstatymo liekanos (trys pastatai ir šulinys). Surastos odininko ir juvelyro dirbtuvių liekanos, XVII a. 4-ojo dešimtmečio pradžios monetų lobis, kurį sudarė 4182 monetos (žr. *ATL 2003 metais,* V., 2005, p. 230–233, 269–280). Kaip matyti iš tyrinėjimų apžvalgos, kvartalas intensyviau pradėtas apgyvendinti tik nuo XVII a.

2005 m. žvalgymų metu tranšėjos kasimo vietoje iki projektinio 0,7–1 m gylio fiksuotas ankstesnių žemės judinimo darbų metu sumaišytas archeologinės vertės neturintis pilkos spalvos žemių horizontas.

Pastato pamatų tvirtinimo vietose kasta iki projektinio 2,7–3,1 m gylio, tačiau įžemis nepasiektas. Fiksuotas kultūrinis sluoksnis, datuojamas XVI a. pabaiga – XX a. Nustatyta, kad pastato arkiniai pamatai statyti XVIII a. Prieškambario pirminis grindų paviršius – molio sluoksnis – fiksuotas 1 m gylyje nuo esamo paviršiaus. Virš šio sluoksnio 85 cm gylyje atsidengė smarkiai apardytas antrasis grin-